

Έλσα Κορνέτη*

Αντίσταση στο επερχόμενο χάος

Σ' ένα κόσμο φλύαρο και συχνά αμετροεπή, οι λέξεις διατηρούν σ' ένα βαθμό την ελευθερία τους, όταν κινούνται ευέλικτα σε δημοκρατικό περιβάλλον. Σ' ένα κόσμο ελεγχόμενο, αν όχι χειραγωγούμενο από την τεχνολογία, τον στείρο ορθολογισμό και την ψηφιακή ηθική, οι αριθμοί που είναι από τη σύστασή τους ανελαστικοί, αυταρχικοί και υπερόπτες, είναι επόμενο να κυριαρχούν. Σήμερα που τα κείμενα τείνουν να εξαφανιστούν από τις εικόνες και η αλαζονική βασιλεία των αριθμών να καταπιεί την κοινωνία των λέξεων, η ζωή των βιβλίων ίσως μοιάζει ξεπερασμένη. Στην ψηφιακή εποχή, όσο οι λέξεις θα χωνεύονται στο στομάχι των αριθμών, η τυραννία και η λαιμαργία θα κάνουν χρήση μιας ισόβιας εξουσίας, ενώ ο άνθρωπος, έρμαιο της αγοράς, θα γίνεται μάρτυρας της ψυχικής αδυναμίας του ν' αντιδράσει. Λογιστικοί μηχανισμοί, υπολογιστικές μηχανές, δείκτες αλγοριθμικοί, μαθηματικές εξισώσεις, τεχνητή νοημοσύνη, ρομποτικά παράγωγα, θα προκαλούν παλιρροϊκά κύματα αφόρητου κυνισμού που θα σαρώνουν τα τελευταία ίχνη ρομαντισμού.

Όσο όμως κι αν η σκηνή της ζωής είναι αυτή, ένας επαναστατικός συμβολισμός παραμένει ανεξίτηλος και ακέραιος, άλλοτε ως πολιτική δράση και άλλοτε ως συναισθηματική αντίδραση. Είναι η ποίηση που εκ φύσεως εναντιώνεται στην αγορά, μια τέτοια αντίδραση; *«Ο ποιητής παράγει ένα έργο με μηδενική σχεδόν ανταλλακτική αξία σε χρήμα... Ό,τι αξίζει είναι ό,τι έχει γραφεί ενάντια στην αγορά»* είχε πει κάποτε εύστοχα ο Έζρα Πάουντ. Με την ποιητική του τέχνη ενάντια στα καταναλωτικά «ιδεώδη» ο ποιητής βίωνε πάντοτε μια προσωπική εξέγερση, προσδιόριζε ξανά τον χώρο και τον εαυτό του, τον κοινωνικό περίγυρο, αλλά – αναπόφευκτα– και τον τρόπο που αντίκριζε την παράδοση και την Ιστορία. Με τον τρόπο αυτόν, από τη διαβόητη ωμότητα των φθαρμένων πραγμάτων διαμόρφωνε τη νέα τους αξία.

Πώς λοιπόν μπορεί να πάψει κι ο ποιητής του νέου αιώνα ν' αντιστέκεται στην ευκολία της αναπαραγωγής ανούσιων προϊόντων ομφαλοσκοπησης, να μην τολμά

να επαναστατεί με μια ποίηση που θα επαναστατεί ενάντια στον εαυτό της, αρνούμενη να εγκιβωτιστεί στο ποίημα, στο στενό πλαίσιο μιας διακοσμητικής έκφρασης και συναισθηματικής εκτόνωσης, πώς δεν θα αντλεί υλικό έμπνευσης από την καθημερινή ζωή και το ιστορικό κλίμα;

Αν επανάσταση είναι η (κατά Ρουσσώ) επιστροφή σε μίαν αρχέγονη εποχή πριν την αδικία, για τον σύγχρονο εξεγερμένο ποιητή είναι η ορμή προς μίαν εποχή ελεύθερης ταλάντωσης της συνείδησης, μια μετατόπιση και μια περιστροφή πέρα και γύρω από την ανισότητα ή τις ανισότητες, όπως αυτές τείνουν να παγιωθούν στην εποχή μας, σ' ένα χάσμα ανεπανόρθωτο που μοιάζει με ανοιχτό πελώριο ψαλίδι ανάμεσα στον πνευματικό και τον μηχανικό άνθρωπο.

Ο παγκόσμιος επαναπροσδιορισμός δίνει σήμερα στον ποιητή μια έξοχη ευκαιρία να κροταλίσει πέρα δώθε στα χέρια του σαν κουδουνίστρα, μια Ποίηση-Ταραχοποιό. Μέσα στην έκρηξη ποιητικής παραγωγικότητας, κάτι που δεν συνάδει με τα λαμπερά πρότυπα επιτυχίας, η Ταραχοποιός Ποίηση σπάζει τον γυάλινο πύργο που κρατούσε τον ποιητή έγκλειστο σε χώρο αποστειρωμένο, καθορισμένο ή περιορισμένο και τον ελευθερώνει για ν' αρχίσει να καταγράφει τα σημάδια των καιρών ενός παράδοξα υβριδικού Γενναίου Κόσμου, χαρακτηριζόμενου από την αντιπαράθεση ανάμεσα στην τεχνοκρατική πλειοψηφία και την απέραντη μειοψηφία των *happy few*, ανάμεσα σε ισότητες και ανισότητες, ανάμεσα στο δίκαιο και στο άδικο.

Σε μίαν εποχή όπου το να γράφεις ποιήματα θα ισοδυναμεί περισσότερο με μια δημόσια δήλωση αποτυχίας, γενικότερη ή και ειδικότερη αδυναμία να υπάρχουν κανονικά, η απελπισία της εξέγερσης, παίρνοντας τη μορφή της ποίησης, αυτό θα επιδιώκει: να διασωθεί η φαντασία, η κατ' εξοχήν ανθρώπινη ιδιότητα (Octavio Paz), που κινδυνεύει όχι τόσο να σπάσει ή και να πεθάνει αλλά να διαβρωθεί και να «σωθεί» μόνο στην υπερτεχνολογική εκδοχή της. Μία εκδοχή που δεν θα κάνει τον άνθρωπο απλώς να λησμονήσει την ποίηση, αλλά να λησμονήσει τον ίδιο τον εαυτό του και να ξαναγυρίσει, όπως φοβόταν ο Octavio Paz, στο άμορφο χάος.

* *Ποιήτρια, πεζογράφος, δοκιμιογράφος, κριτικός*